

Імагологічні особливості міського тексту у творчості поетів «Празької школи»

У статті крізь призму імагологічних теорій запропоновано компаративний аналіз «міського тексту» із творчого доробку представників «Празької школи». Творчу ідентичність поетів розглянуто в контексті взаємопроникнення, взаєморозуміння, взаємного діалогу з *іншим*, а відтак – взаємозбагачення. З'ясовано, що мовна, етнічна й національно-культурна ідентичності не збігаються, не поглинаються *іншим*, а складно взаємодіють, проектуючись у його присутність, зберігаючи при цьому своє споконвічне, питоме, корінне. Образ міста, який в свою чергу є інтегрованим уявленням та відзначається певною тривалістю, не залишається незмінними, а трансформується у якісно новий тип відношень, коли ідентичність формується не інакше, як у діалогічній взаємодії з *іншим*.

Ключові слова: імагологія, мультикультуралізм, «Празька школа», емігрант, бінарна опозиція, культурний плюралізм, національна ідентичність, міський текст.

Сучасні дослідження в царині порівняльного літературознавства характеризуються новаторськими трансформаціями, пошуком нових підходів і методологій, запровадженням нових критеріїв наукового аналізу. Відчутним поштовхом до активізації імагологічної діяльності, до глибшого етнокультурного взаємопізнання та взаєморозуміння між народами стало пробудження їхньої національної свідомості та усвідомлення своєї етнокультурної ідентичності, що призвело до утворення численних незалежних національних держав.

Образ іншої країни чи нації є предметом вивчення багатьох дисциплін, в тому числі і літературної імагології. На наш погляд, проблема вивчення літературних репрезентацій *чужих / інших* національних культур – у сучасній літературній імагології одна з найактуальніших. Її безпосереднім предметом дослідження є літературні образи чи іміджі, взаємні культурні уявлення народів, зокрема образи певного етносу у свідомості й літературі іншої нації. Зауважимо, що під культурним образом розуміється сукупність уявлень про *іншого* (чужого), які втілюються при komponуванні

літературного твору. За твердженням відомого дослідника Д. Наливайка такий образ – то результат «суттєвої відмінності між двома культурними реальностями», «представлення чужої культурної дійсності, через котру індивід чи група індивідів, які створили цей образ презентують або інтерпретують ідеологічний простір, в якому вони перебувають» [3, с. 234].

Відчутно зросла актуальність імагологічних досліджень у час глобалізації суспільства наприкінці ХХ на початку ХХІ ст. *Інший* глобалізується, уніфікується, нівелюється, втрачає свої автохтонні якості. Зникає та врівноваженість епістем *свого* і *чужого*, яка була притаманна реалістичній літературі. Здійснюється спроба «прочитання» та «перепрочитання» національних дискурсів, вивчення їх специфіки крізь призму проблеми збереження національної ідентичності та світоглядної й культурної проблеми «інакшості». Тексти перепрочитуються не лише з позиції поетики, естетики та історії написання, а й з огляду на неоднозначну проблему діалогу між різними націями й культурами. Вивчення цих реалій вимагає комплексного аналізу та глибокого теоретичного осмислення в силу їхньої унікальності.

Суттєво представлена світова імагологічна спадщина вагомими працями французьких дослідників *іншого*: Ж. Асколі, П. Ребуль, Р. Реймон, С. Діжон, А. Лортоларі, М. Кадо, Ж. Каре, М. Гюйар. Підсумком європейських імагологічних досліджень перелому століть стала системно упорядкована праця професора Бергамського університету М. Беллера та професора Амстердамського університету Дж. Леерссена «*Imagology: a Handbook of the Literary Representation of National Characters*» (2007).

Серед вітчизняних науковців значну увагу до цієї проблематики виявили С. Андрусів, В. Будний, Н. Висоцька, Т. Денисова, І. Дзюба, М. Жулинський, М. Іванишин, М. Ільницький, І. Лімборський, Д. Наливайко, М. Павлишин, Л. Череватенко, Т. Салига, М. Слабошпицький, Ю. Ковалів.

З огляду на сказане вище, вважаємо, що творчість поетів «Празької школи» сповна надається для компаративного дослідження *іншого*. Вона є типовим прикладом вростання «чужинців» у безкраю, невідому землю і формування ними своєї національної ідентичності, при намаганні стати своїми у багатоетнічних, політичних, мультикультурних державах.

Актуальність обраної нами теми визначається насамперед матеріалом вивчення і полягає в постановці та розробці важливої проблеми – дослідження кризь призму імагології творчості поетів «Празької школи», їхньої поетичної рецепції *свого і чужого*.

Мета дослідження – дослідити у світлі імагологічних теорій на прикладі міського тексту діяльність представників «Празької школи», охарактеризувавши основні форми вияву опозиції *свій / чужий*. Для досягнення мети за методологічну основу взято передусім положення Д. Наливайка про те, що: «*своє і чуже, свій і інший* виступають у сучасній імагології як взаємопов'язані й взаємопроникні світи, тут *інший* є не лише опозицією *Своєму*, а способом та формою його присутності у світі» [3, с. 248].

Вивчення літератур у світлі імагологічних студій включає аналіз і з'ясування таких проблем, як природа національної ідентичності та механізми її формування у колоніальному та постколоніальному світі, дослідження концепції раси, етнічності, гендера, процеси формування суб'єктивності в умовах імперіалізму, питання мови та влади, еміграції. В такому діалозі, в зіставленні окремих національних літератур виявляється багатство і неповторність кожної з них.

У період постколоніалізму імагологічну проблему міжлітературного спілкування вперше почали розглядати не як вплив «сильних», розвинутих національних літератур на «малорозвинуті», маргінальні літератури «третього» світу чи шляхи збагачення останніх мотивами, темами, образами, художніми засобами, запозиченими від їх колонізаторів, а як проблему взаємопроникнення, взаєморозуміння, взаємного діалогу, а відтак – взаємозбагачення. Як зазначав ще М. Бахтін «діалог, діалогічні відносини – явище набагато ширше, ніж відносини між репліками композиційно вираженого діалогу, це – майже універсальне явище, що пронизує всю людську мову і всі відносини та прояви людського життя, взагалі все, що має сенс і значення» [1, с. 564].

Досліджуючи у цьому контексті проблему «інакшості», доречно зважити і на твердження відомого американського літературного критика Е. Саїда: «Художня література не може стояти осторонь від політичних процесів, і майже всі літературні твори можна помістити в глобальний імперіалістичний контекст, показавши їх залежність від тієї чи тієї політики. В будь-яку епоху можна простежити залежність культури від ідеології та політики» [5, с. 71].

Показовою у такому плані є ситуація, що склалася в Україні наприкінці ХІХ – початку ХХ ст., коли проблема *свого – чужого* для поетів еміграції розкривається в діалектичній єдності – зберегти власну культурну ідентичність та бути прийнятими до світу *іншого*. Представники «Працької школи» в тому сенсі засвідчили повну єдність.

Коло «пражан» – учасники визвольних змагань українського народу, освічені біженці, кадрові військові й науковці і поети: Ю. Дараган, О. Ольжич, Н. Лятуринська, Є. Маланюк, Л. Мосендз, О. Стефанович, О. Теліга та ін. Це представники покоління, що сформувалося під «чужим небом», котрі гостро відчували втрату не лише сподіваних ідеалів, а й рідної землі, батьківщини, що покарубувало їм біографії й дало імпульс їхній творчості.

Поети «Працької школи» прагнули представити Україну як націю, здатну до діалогу з інонаціональними культурами та водночас протидії з одного боку асиміляційним процесам, а з іншого – денаціоналізації, якій піддавалося еміграційне середовище. Всупереч цій універсальній опозиції поети намагалися втілювати загальноукраїнські засади світобачення та світорозуміння. У такий спосіб у поетичні твори закладалися національний, колоніальний, аксіологічний, етичні сенси, які читач мав інтерпретувати та ідентифікувати.

З'ява «пражан» означала черговий етап наближення українського проекту до цінностей, котрі звемо європейськими, оскільки тоді, середині 20-х ХХ-го ст., важливо було, щоб національна література, поезія вивела перед свого читача людину пошуку, людину дії та високої культури. Їм вдалася ця експансія цінностей. Плоть їхніх текстів увібрала західний антропоцентризм, з його вірою в людину, її розум, талант, котрі протистоять деспотизму будь-якого гатунку: «*Я руці, що била, не пробачу – / не для мене переможний бич! / Знай одно: не каюсь я, не плачу, / Ні зітхань не маю ні злоби*» [7, с. 58].

З іншого боку, це була, власне, і успішна експансія українського художнього письма у Європу. Працьке коло поетів – то перше наше солідне літературне утворення, що заіснувало так далеко на Заході; МУР, «Слово», Нью-Йоркська група – все це було вже пізніше.

Для української еміграції літературна творчість була найважливішим складником культурного й духовного життя, головним засобом виживання в скрутних матеріальних і моральних

умовах, а також порятунком від деградації чи асиміляції в інокультурному середовищі. Художнє слово стало способом збереження свого екзистенційного «Я» та каталізатором міжкультурного діалогу, способом примирення та прийняття *себе як іншого, іншого як себе*, намагаючись таким чином не лише досягнути *свій* національний образ, національну ідентифікацію себе посередництвом літературних творів та художньо-естетичних систем у чужому просторі, а й сформуванню та поширенню певних уявлень, образів, іміджів своєї країни у свідомості інших народів.

Ключовими країнами в організації національного життя емігрантів стали Чехословаччина та Польща. Становлення поетів як індивідуальних, творчих особистостей відбулося в Празі 20-х рр. ХХ ст., де більшість із них навчалися, відвідували лекції чи викладали в місцевих закладах та інших навчальних установах. Міжвоєнна Прага, по суті, перетворилася на один із найбільших мегаполісів українського наукового, літературного та політичного життя еміграції. А в кінці 1920-х – початку 1930-х років таким же центром української політичної еміграції стала Варшава. Сюди почали з'їжджати молоді українські емігранти, які закінчили навчання в інших країнах і сподівалися знайти тут роботу за фахом. У такому міському контексті і відбувалося активне становлення творчих доль «пражан».

У творчості поетів «Празької школи» урбаністична тематика є наскрізною. Отож цілком зрозуміло, чому у їхніх щоденникових записах, листах представлено чимало міст, великих і малих, українських і зарубіжних, в одних вони бували, в інших – Варшава, Прага, Нью-Йорк – пройшла більша частина їхнього життя.

Образи міст у поезії та епістолярній спадщині поетів визначаються множинністю та поліфонізмом поетичних втілень – це і місто-спогад, і місто-жах, і місто-міф. Така багатогранність образів дають вже досить чітке уявлення про вагомість тих витворів цивілізації і найперше – Праги та Варшави у їх житті та творчості.

Осмислюючи рецепцію *іншого* у творчості поетів «Празької школи», ми можемо окреслити імагологічний спектр декількох типів відношень у режимі «поет:місто» за концептом *свій/чужий*, оскільки локація поетів в міському просторі та еволюція відносин «місто::емігрант» вибудовується не відразу, а проходить у декілька етапів.

Перший етап становлення відносин «поет::місто» – як правило, завжди неприйняття чужорідного міського простору, стан розгубленості та самотності в ньому. Відчуття переслідування і фатального відчуження є характерним для багатьох творів цього періоду, адже автори втратили *своє* – батьківщину, культурний та мовний ґрунт під ногами.

Рецепція міста у людини, котра вперше туди потрапила, залежить не лише від віку, соціального стану, картин побуту, з якими він зіштовхується у даному місті, від пори року, інших суб'єктивних чинників, а й стереотипів, які склалися під впливом почутого чи прочитаного раніше про те чи інше місто, з якими людьми чи подіями асоціюється у нього дане місто. Під час безпосереднього перебування людини у конкретному місті у неї виникає первинний образ міста, який може або змінюватися або доповнюватися, оскільки у свідомості людей образ міста не є нерухомою аморфною масою. Тому, образ будь-якого міста – це суб'єктивна сукупність географічних, історичних, побутових та психологічних складових.

Чужина – прихильною чи ворожою вона б не була – породжувала в поетів комплекс біженця, якого постійно супроводжує «хрест доріг», що його кожному треба нести на свою Голгофу. Як бачимо, специфічність у рецепції міського простору має під собою ряд причин.

Як уже зазначалося, тим сприятливим місцем, де став успішно розкриватися творчий потенціал емігрантів з України, стали Прага і Подєбради. Про них у вимушених переселенців назавжди залишилися теплі спомини. Прага для поетів «пражан» стала місцем, де минули молоді роки їх життя. Недаремно ж Є. Маланюк згадував Прагу як *«місто моєї молодості»*. А Н. Лівіцька-Холодна, близька його подруга, через десятки літ, коли вже відійдуть у вічність більшість із тих, хто в 1920-х роках прогулювався вулицями чеської столиці, неповторну тогочасну атмосферу передасть у вірші «Ліричний Спогад» (1971) так: *«Та доба була неповторна, / як поезія Маланюка, / Хто ж тепер підніме той стилос, / що стилетом серця проймав?»* [4, с. 132]. Справді, багатий духовний контекст позначився на поетичнім доробку «пражан» дуже благотворно.

Та, якщо зав'язати діалог з Прагою їм вдалось майже одразу, то несприйняття Варшави продовжувалося аж до Другої світової війни. За словами Ю. Лободовського Є. Маланюк *«не любив надвіслянської*

столиці і зневажав її, що мало змінитися тільки під час війни, але всупереч усьому варшавський брук сприяв йому більше, ніж бруки великих американських метрополій» [2, с. 302].

У свою чергу і О. Теліга згадує, що Польща зустріла її непривітно. Роботу знайти було важко. Почалося емігрантське життя «бездомних волоцюг» із щоденним пошуком роботи і незмінною відповіддю: «На днях». За горло стискав «тяжких турбот ржавіючий ланцюг». Тримали лише взаємна любов молодого подружжя, готовність перебороти будь-які труднощі, не скласти рук і все поділити: «Все разом: і добро і зло, Всі шляхи: і пісок і брук!» [7, с. 298].

До слова, саме реакція ліричної героїні О. Теліги на чужинські міста є досить характерною для сприймання іншими «пражанами». Незатишність міського побуту вона намагається компенсувати втечею у спогад про приємні переживання: «Тільки вечір злітає на місто / І нема біля мене нікого / Я збираю в єдине намисто / Всі слова, що почула від нього. І тоді: Хоч на вулиці зимно і сніжно, / Хоч шумить надокучливе місто» [7, с. 208], на душі буде світло, погідно. Ці рядки написані ще в тому віці, у «чеський» період життя. А ось рецепція Варшави уже в зрілі роки: «Хоч людей у місті так багато, / Та ніхто з них кроку не зупинить, / Коли кинути в безжурний натовп / Слово найгостріше – Україна» [7, с. 79]. Образ Чорної площі в однойменному вірші дихає ворожими загрозами: «Сірий натовп, похмурий натовп / І не очі, а темна муть! / Хтось зігнувся – камінь підняти, / Хтось зірвався – мене штовхнуть» [7, с. 166].

Життєві обставини, що випали на долю Є. Маланюка по від'їзду з Праги, також не сприяли позитивній рецепції польської столиці. Рецепція поетом Варшави у однойменному вірші малює столицю як похмуре, оповите безнадійністю поселення. Автор змальовує його у темних кольорах: «чорне місто», закуте в залізо, епітет «чорне» проходить рефреном через кілька його творів: «Гула Варшава, чорна і недобра» (цикл «Міста, де минали дні»), «Але й вночі не спить це чорне місто: / Заулками, алеями, садами / Минуле в нім блукає як повія, / І тьма кишить від блудних, грішних душ» [2, с. 141].

Не менш песимістичні настрої панують і у вірші «Мазовше», де Варшава також постає у мінорних тонах: «зимна мжичка, колючий туман та нерадісні сни...», де «ніколи не сяяла ласка даждьбога» [2, с. 217].

На нашу думку, така кількість лексем з негативною семантикою, з допомогою яких автор передає своє сприйняття мегаполіса – Варшави, підтверджує нагромадження негативних емоцій та хворобливий, пригнічений, внутрішній стан поета.

Так, на відміну від світлої, божественної аури Праги: *«Так примиренно і так просто простує ніч. / На ликах Карлового Мосту відблиски свіч; Тоді вищує промінь спраги – співуча мить! – / І вічність на каміннях Праги ляга спочить»* [2, с. 97], Варшава у творчості Є. Маланюка та О. Теліги характеризується відсутністю багатой кольорової гами, кольоровий мімезис столиці – це чорний та його відтінки. Польська столиця постає містом пільми, де панує хаос, де блукають неприкаяні душі та панує цілковитий морок.

Таке ж економне використання кольорів є прикметним і для збірки «Поезії, старі й нові» Н. Лівницької-Холодної, що загалом не визначає стиль поетеси, зокрема із поезії зникає червоний, а чорний і синій використовуються в конкретно-описових значеннях: *«синій вечір»*, *«чорні бурі»*. Туга за Вітчизною набуває відтінку безвиході, межує з відчаєм, бо розлука з рідним краєм затягується надовго, Україна відчувається як втрачена назавжди.

Отож, образ Варшави, у порівнянні з Прагою, у творчості «пражан», має здебільшого яскраво виражену символіку негативного, деструктивного світу, по якому вештаються грішні, неприкаяні душі, життя тут абсурдне, нудне, метушливе та порожнє – світлі надії гаснуть.

Зміна домінанти в режимі спілкування й усього того, що з нею в той чи інший спосіб пов'язане, зумовлює переоцінку у сприйнятті однієї нації іншою. Відбувається, так би мовити, переоцінка власного автообразу. *Інший* вже не є опозицією *своєму*, а стає способом та формою його присутності у світі, при цьому також триває процес руйнування стереотипного іншого – як на рівні особистому, так і на рівні національному.

Все ж у Маланюковій поетичній рецепції Варшави характерним є подвійність образу, що структурується у відношенні відсторонення/тяжіння, де з одного боку, простежується чітке і безкомпромісне заперечення простору *іншого*, а з другого – розуміння того, що він є якоюсь мірою продовженням їх власного простору.

У тексті циклу «Міста, де минали дні», – а далі й у інших текстах можемо спостерігати поступове вкорінення поета у місто, його «оваршавлення». Про що після відвідин у 1941 році поета у Варшаві

згадував його давній приятель У. Самчук: *«Нарешті я знайшов його в його кліматі, в його атмосфері, яку він любив, і вона йому пасувала. ... Маланюк, цей «дух степу», як сказав би наш друг Купчинський, знайшов у гордій столиці бунчужного шляхетства найкраще місце для вияву своїх романтичних візій і свого бурхливого темпераменту»* [6, с. 301].

Поряд із Прагою, котра проходить через значну частину його поетичної творчості і стає містом, яке не має меж ні в просторі ні в часі, стає містом вічності: *«Тоді вищує промінь спраги – співуча мить! – / І вічність на каміннях Праги ляга спочить»* [2, с. 111], Варшава також постає з одного боку як цивілізоване європейське місто, а з іншого характеризується бажанням поета підкреслити її неповторність, її духовну владність, овіяну легендами з безліччю таємниць.

Промовистими образами-символами виступає пражька Влтава та варшавська Вісла, які символізують Лету – річку забуття у давньогрецькій міфології. Так, у вірші *«На палубі, під зорями, удвох ...»*, написаному у купальську ніч, поет висловлює вдячність долі за знайомство з Богумилою Савицькою, його другою дружиною, якій і присвячена поезія: *« – Наше свято! / Вечірня Вісла полум'ям пойнята, / І глибиною неба зорить Бог»* [4, с. 617].

О. Теліга також поступово вживалася в нове для себе емігрантське оточення – варшавське, хоча це й було для неї складно, часом просто нестерпно. Рятували оптимізм Олени, її весела вдача. *«Лена була вся мажор, - писала про неї Н. Лівіцька-Холодна. – І то тим дивніше, що життя її майже з дитинства було дуже тяжке»* [7, с. 317]. Та це не озлоблювало її, а лише загартовувало волю.

Польські села, де доводилося проводити кожне літо протягом багатьох років, Олена не любила. А замальовки літньої природи в поезіях *«Літо»* та *«Сонний день»* є поодинокими і світлий настрій, який проймає ці поезії, швидше спричинений радістю кохання, а не захопленням навколишнім світом.

Проте, попри всі труднощі існування на чужині, поетеса вмів радіти, що життя дало їй шанс віднайти саму себе, відкрити материк рідної матері-землі, вибудувати перспективу свого майбутнього. Адже на час переїзду до Кракова О. Теліга була вже визнаним майстром поетичного цеху і в українському середовищі Польщі та Чехії вона була особою помітною.

Процес взаємопроникнення однієї культури в іншу призводить до певної культурної адаптації, де міжнаціональне протистояння *Я* та *іншого* стає зовсім хитким. Триває процес руйнування стереотипу *чужого* як на особистому так і національному рівнях, діалог виходить на імагологічний тип відношень, в котрих *Я* та *інший* виступають у ролі рівноцінних та толерантних партнерів. Імагологічний образ *іншого* етносу виступає полем для іманентного *свого*. Своє *Я* реалізується та усвідомлюється лише за наявності *іншого*. Такий тип відношень проявляється на різних рівнях у толерантній взаємодії, зберігаючи при цьому автохтонний зміст і структуру.

У поетичній творчості «пражан» це дає себе знати повагою та інтересом до історичного минулого *іншого*. Адже через історичну взаємопов'язуваність спостерігається тотальне взаємопроникнення *Я* до *чужого*. Є. Маланюк захоплюється історичним минулим Варшави, якій вдалося здобути незалежність і визвольна боротьба якої була йому близька, про що він зізнається, перебуваючи ще в таборах інтернованих: *«Мимо волі приходить на думку аналогія з польським визвольним рухом, з роллю і завданнями польської еміграції під час боротьби поляків з москалями. Для уявлення цього можна порадити інтелігентним представникам нашої еміграції проштудіювати історію польської еміграції уважно: це – найліпша лектура для нас на чужині»* [4, с. 615]. А у поезії «Прага» Є. Маланюк перелічує усі ключові події, яким судилося відбутись на чеській землі, починаючи від часів Середньовіччя: *«Тут мешкав Фавст. Хрестилися мечі»* крізь революцію: *«Руїн революційний ураган / Хитав шпильями всіх земних верховин»* і аж до кінця століття: *«Кінчався вік, бездушний, як порок»* [2, с. 233]. Можемо зробити висновок, що митець захоплюється історією, культурою, традиціями, історичними пам'ятками європейських столиць.

О. Теліга також, перебуваючи в еміграції, почала серйозно цікавитися українською історією, культурою, літературою і політикою, твори польських, німецьких, чеських письменників стали матеріалом для глибоких роздумів про українські проблеми. Україну поетеса відкрила вже на еміграції.

У своїй роботі ми спробували окреслити імагологічний спектр відношень за концептом *свій / інший* на прикладі міського тексту у творчості поетів «Празької школи». У результаті імагологічна перспектива сфокусувалася на еволюції відношень *Я* та *іншого*, спершу як цілковитого несприйняття та заперечення *іншого*, що

трансформується у поступову переоцінку власного автообразу, коли *інший* вже не є опозицією *своєму*, а стає способом та формою його присутності у світі, що переводить діалог у фінальну площину відношень, де *Я* та *інший* перебувають у ролі рівноцінних та толерантних партнерів. Перспективи подальших досліджень відкривають більш глибоке розуміння та пізнання складних процесів міжетнічного спілкування й міжкультурної взаємодії.

Література

1. Бахтин М. М. *Философская эстетика 1920-х годов. Собрание сочинений в семи томах. Т. 1.* Москва: Русские словари, Языки славянской культуры, 2003. 958 с.
2. Маланюк Є. *Поезії.* Львів: Просвіта, 1992. 686 с.
3. Наливайко Д. *Теорія літератури й компаративістики.* Київ: Києво-Могилянська академія, 2006. 347 с.
4. *Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія / Упорядкування, передмова та літературні силуетки М. Ільницького.* Київ: Смолоскип, 2009. 916 с.
5. Саїд Е. В. *Культура й імперіалізм.* Київ: Критика, 2007. 608 с.
6. Самчук У. *На білому коні. Спомини і враження.* 3-є вид. Вінніпег: Тов-во «Волинь», 1980. 251 с.
7. Теліга О. *О краю мій ...* . Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2006. 495 с.

References

1. Bakhtin M. M. *Filosofska estetyka 1920 rokiv. Sobranye sochynenyi v semy tomakh. T. 1.* [Philosophical aesthetics of the 1920 years. Collected Works in seven volumes. Vol. 1.]. Moscow, 2003, 388 p. (in Russian).
2. Malanyuk J. *Poeziji* [Poems.]. Lviv, 1992, 686 p. (in Ukrainian).
3. Nalyvajko D. *Teoriia literatury i komparatyvistyky* [Literary theory and comparative literature]. Kyiv, 2006, 347 p. (in Ukrainian).
4. *Poety Prazskoji školy: Sribni surmy. Antologija* [Prague's school poets: Sribni surmy. Anthology]. Kyiv, 2009, 916 p. (in Ukrainian).
5. Sajid J. V. *Kultura j imperialism* [Culture and Imperialism]. Kyiv, 2007, 608 p. (in Ukrainian).
6. Samchyk U. *Na bilomu koni. Spomyny i vrazenia* [On the white horse. Memories and Impressions. Issue 3]. Winnipeg, 1980, 251 p. (in Ukrainian).
7. Teliga O. *O kraju mij...* . [Oh! My land...]. Kyiv, 2006, 495 p. (in Ukrainian).

Ylia Krjukowa. Imagological Towns' Texts Peculiarities in the Creative Works of Prague's School Poets. In the article through the lens of Imagological theories the comparative analyses of town's text in the creative works of Prague's school poets is performed. The complicated history of this unique Ukrainian poetical formation gives the possibility to cognize difficult processes of the interethnic and intercultural cooperation. Poets in emigration because of the sociopolitical situation in Ukraine in the XIX – XX centuries has to face the problem in the dialectical unity

– to save its own cultural identity and to be accepted in the world of Other (meanwhile – European West). In the course of investigation the poetical identity is viewed in the context of interpenetration, mutual understanding, and mutual dialogue with Other and as a result – mutual enrichment. In such a case lingual, ethnic and cultural and linguistic identities don't coincide are not absorbed by the others but complexly interact, being projected in its presence, preserving its originality, individuality, distinctive features. The emphasis is made on the mine::others relations, which demonstrate how isolationism and distancing from the Other is transforming in the relation of tolerance and compromise. We arrive at a conclusion that town's image that in its turn is integrated image and is characterized by certain duration, is not unchangeable and is converting into the qualitatively new type of relation, when the identity is formed in the dialogical interaction with Other.

Key words: imagology, multiculturalism, «Prague school», emigrant, binary opposition, cultural pluralism, national identity, town text.

Крюкова Юлія Дмитрівна – аспірантка кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, krjukowajuli@gmail.com

УДК 821.162.1-1.09

Лілія Лавринович

Вікові координати життєвого світу особистості в поетичній філософії Збігнева Герберта

У статті йдеться про філософсько-поетичне осмислення вікових категорій дитинства, зрілості, старості у ліриці З. Герберта. На основі низки поетичних творів із різних періодів творчості поета проаналізовано вікові модуси як феномени, які становлять екзистенційний центр існування людини. Дитинство постає в Герберта переважно через призму конкретно-речових чи персоніфікованих образів, базованих на власних спогадах, які тяжіють до універсалізації. Феномен зрілості в поезії польського автора – найбільш напружений та амбівалентний стан існування. Проблема старості подається як проблема зникнення. Феномен старості чи не найбільше актуалізований, причому часто у протилежних контекстах (то через мотиви античного стоїцизму, то через застосування поетики парадоксу з метою зобразити абсурдність руйнування людської свідомості в передсмертному стані).

Ключові слова: З. Герберт, феноменологія віку, дитинство, зрілість, старість, поетика парадоксу.